

Mot et nytt rettslig fundament for den Europeiske Union

ATTACS TI PRINSIPPER FOR EN DEMOKRATISK TRAKTAT

De europeiske Attac organisasjonene anser EU i sin nåværende form for å være et alvorlig hinder for å oppnå demokrati, grunnleggende rettigheter, sosial trygghet, likestilling og et bærekraftig miljø. Den Europeiske Union lider av manglende demokrati, legitimitet og åpenhet og styres av et sett med traktater som tvinger en nyliberalistisk politikk på medlemslandene og resten av verden.

Dette er grunnen til at det europeiske Attac nettverket vurderer spørsmålet om framtidens Europa som helt sentralt for vår aktivisme. De europeiske Attac organisasjonene startet i 2005 en felles prosess for å reflektere over og debattere europeiske tema. Denne erklæringen springer ut av denne dynamikken.

Det nederlandske Nee og det franske Non har tydeliggjort at ikke bare forslaget til en konstitusjonstraktat, men også den Europeiske Union i sin nåværende form mangler populær legitimitet. Den betraktes som både udemokratisk og antisosial.

Konstitusjonstraktaten etablerer ikke en grunnlov, men samler og utarbeider istedenfor tidligere normer og traktater. Den tilskrives likevel større politisk betydning fordi den ikke bare endrer det institusjonelle rammeverket og definerer prinsipper, verdier og målsetninger – men også formulerer konkret politikk. Denne konstitusjonaliseringen av en nyliberalistisk □modell på EU-nivå er uakseptabel. Formelt lider konstitusjonstraktaten også av manglende demokratiske prosesser, og den er nesten umulig å reversere.

For tiden prøver europeiske regjeringer å relansere konstitusjonsprosessen og ignorerer at befolkningen i medlemsland har avvist den. Målet deres er å få til et resultat i løpet av den franske presidentsperioden i første halvdel av 2008. I januar møttes regjeringer fra 18 av EUs medlemsland i Madrid for å finne et kompromiss på bakgrunn av den forkastede konstitusjonstraktaten.

Det er avgjørende for demokratiet i en slik situasjon at sosiale og politiske bevegelser svarer med å forlange konkrete alternativer til et annet Europa og at disse forslagene tas til følge. De europeiske Attac organisasjonene krever at enhver ny traktat og utarbeidelsen av denne må følge ti prinsipper; som omfatter prosessen for å utarbeide traktaten (del I), det institusjonelle innholdet (del II) og prinsippene som legges til grunn for europeisk politikk.

DEL I: UTARBEIDELSEN

1. STARTE EN DEMOKRATISK PROSESS:

Enhver ny traktat må utarbeides og vedtas demokratisk. Vi motsetter oss ethvert forsøk

på å gjenopplive konstitusjonstraktaten, og foreslår følgende:

- En ny demokratisk forsamling direkte valgt av borgerne i EUs medlemsland, skal gis mandat til å utarbeide, med reell deltagelse av de nasjonale parlamentene, et forslag til en ny traktat.
- Denne forsamlingen skal være kjønnsbalansert (i motsetning til konventet bak konstitusjonstraktaten hvor kvinnerepresentasjonen bare var på 16 prosent), representere alle samfunnssektorer og generasjoner.
- Enhver ny traktat skal vedtas ved folkeavstemninger i alle medlemsland. Stemmene skal telles opp land for land.
- De europeiske institusjonene og medlemslandene skal fastslå regler som sikrer allmenn deliberasjon under ratifiseringskampanjene, uavhengig av dominerende økonomiske interesser i for eksempel mediesektoren, som også garanterer nok tid til en omfattende debatt.

DEL II: TRAKTATENS INSTITUSJONELLE INNHOLD

2. FORBEDRE DEMOKRATIET:

Enhver ny traktat må utarbeides med utgangspunkt i de beste eksisterende demokratiske prinsipper. Dagens EU har ingen klar maktfordeling og strever med et alvorlig demokratisk underskudd. Til tross for at Europaparlamentet er EUs eneste demokratiske valgte organ kan det verken fremme lovforslag eller legge fram et budsjett, og utøver ingen innflytelse på en rekke politikkområder. Europakommisjonen derimot, som ikke er valgt, er den eneste institusjonen som kan fremme lovforslag. Samtidig er vi vitne til en degradering av demokratiet i medlemslandene. Attac krever følgende:

- Prinsippene som legges til grunn for enhver ny traktat skal være: menneskelig verdighet, rettsregler, representativt og deltagende demokrati, økonomisk og sosial rettferdighet, sosial trygghet og innbefatning, solidaritet, likestilling og kjønnsdemokrati, bærekraftig miljø og en forpliktelse til fred.
- En klar atskillelse av den utøvende, lovgivende og dømmende makten. Europakommisjonens lovfremmende monopol må opphøre. Retten til å fremme lovforslag må gjelde for alle europeiske institusjoner og borgere.
- Europaparlamentet må gis retten til å fremme og være med å vedta lovgivning på alle EUs politikkområder, i tillegg til den eksklusive retten til å velge og avsette Europakommisjonen og dens enkelte medlemmer.
- Vi krever at nasjonale parlamenter styrkes, både på nasjonalt og EU-nivå. De nasjonale parlamentene må få en reell rolle i europeisk og nasjonal lovgivning.
- Traktatteksten skal gi en klar beskrivelse og avgrensning av EUs kompetanseområder i forhold til nasjonale og lokale myndigheter. Europadomstolen må ikke gis rom til å virke som en de facto lovgivende myndighet.
- EUs sentralbank må underlegges demokratisk kontroll. Den monetære politikken formål skal være økonomisk rettferdighet, full sysselsetting og sosial sikkerhet for alle europeiske borgere. Videre må Eurogruppen påta seg sitt ansvar, tildelt gjennom de gjeldende traktatene, for å utvikle valutapolitikk.

3. INNFØRE GJENNOMSIKTIGHET

I dag er det vanskelig for europeiske borgere å utøve sin rettighet til å få tilgang på

informasjon. Møtene i Ministerrådet og i komitéen for permanente representanter (Coreper) holdes ofte bak lukkede dører. Lobbyisme er et utbredt fenomen som undergraver demokratiet. Vi krever:

- Alle møter, komitéer og arbeidsgrupper nedsatt av Ministerrådet og komitéen for permanente representanter må være åpne for allmennheten.
- Tilgang på informasjon for Europas borgere må garanteres.
- Traktaten må legge klare begrensninger for lobbyvirksomhet, og i tillegg kreve obligatorisk registrering av samt offentliggjøring av interesser og økonomisk støtte til alle lobbyister, medlemmer av Europaparlamentet, Europakommisjonen og komitéer.
- En ny traktat må være kort, selvforklarende, og forståelig for vanlige folk.
- Alle språk må regnes som likeverdige. Alle offisielle EU-dokumenter må være tilgjengelige på alle EUs offisielle språk.

4. UTVIKLE DELTAGENDE OG DIREKTE DEMOKRATI

En ny institusjonell traktat må omfatte den grunnleggende rettigheten til direkte deltagelse for vanlige borgere i offentlige anliggende. Den bør tilby forståelige, brukbare og omfattende former for direkte demokrati. Den kan for eksempel foreslå følgende rettigheter:

- En bestemt andel av den samlede befolkningen i et bestemt antall medlemsland kan fremme lovforslag som må debatteres og stemmes over i Europaparlamentet.
- En bestemt andel av den samlede befolkningen i et bestemt antall medlemsland kan kreve at Europaparlamentet organiserer en folkeavstemning i alle medlemsland, og at resultatet av en slik folkelig konsultasjon må være bindende.
- Selskapers innflytelse på EUs institusjoner og beslutningsprosess kan begrenses ved gjennomsiktighet samt innskrenkninger på privilegert adgang.
- I forbindelse med alle lovbestemmelser innføres obligatoriske konsultasjoner med sosiale bevegelser og NGOer på lik linje med andre interessegrupper.
- Den første folkeavstemningen i alle medlemsstater bør være den som tar stilling til en ny traktat.

DEL III: PRINSIPPER FOR EUROPEISK POLITIKK

5. FORBEDRE GRUNNLEGGENDE RETTIGHETER

Enhver ny traktat må etableres med utgangspunkt i eller som en forbedring av de mest progressive grunnleggende rettigheter som allerede eksisterer i internasjonale traktater, særlig FNs menneskerettigheter, Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, Den europeiske sosialpakten fra Turin og Den europeiske konvensjonen om sosial trygghet.

En garanti for grunnleggende rettigheter i traktaten er nødvendig. I EUs charter om grunnleggende rettigheter, som er forankret i forslaget til konstitusjonstraktaten, mangler imidlertid viktige grunnleggende rettigheter. Andre har en utvannet ordlyd og begrenses av forklaringer i den siste loven, eller de kan ikke fordres i en rettsinstans. Derfor kan de ikke kalles *grunnleggende rettigheter*. Attac krever:

- Grunnleggende rettigheter i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, Den europeiske sosialpakten og i Den europeiske konvensjonen om sosial trygghet må kunne håndheves i europeiske eller nasjonale rettsinstanser.
- EU må anerkjenne Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen slik at de

europiske institusjonene også er underlagt Den europeiske menneskerettsdomstolen.

- Det må gjøres eksplisitt at disse grunnleggende rettighetene samt traktatens prinsipper har prioritet over all annen primær eller underordnet lovgivning i EU.
- Grunnleggende rettigheter må ikke innskrenkes av nasjonal eller europeisk lovgivning eller av fortolkninger fra konventets president.
- Enhver ny traktat skal understreke at ethvert menneske må garanteres like sosiale og faglige rettigheter, uavhengig av opprinnelsesland.
- Alle Europas innbyggere må innvilges europeisk borgerskap.
- Alle de nevnte rettighetene må også respekteres i EUs utenrikspolitikk (f.eks. sikkerhetspolitikk, innvandringspolitikk, miljøpolitikk og handelspolitikk).

6. BESKYTTE OG FORBEDRE DEMOKRATISKE EROBRINGER

Demokratiske framskritt, sosiale, sivile og faglige rettigheter, helse- og miljøregler er under tungt press fra bestemmelser i tidligere traktater, særlig fra prinsippene om konkurranse og liberalisering. Enhver ny traktat må ikke true disse erobringene, men gi mennesker i Europa, parlamenter og regjeringer et verktøy til gjennom samarbeid å utvikle disse demokratiske framskrittene ytterligere. Attac krever følgende:

- Retten til kollektive forhandlinger, streikeretten; ILOs kjernekrav må få status som grunnleggende rettigheter.
- Alle medlemsstater må kunne vedta og opprettholde mer ambisiøse regler på områder som sosial sikkerhet, arbeiderstandarder, miljøvern, og beskyttelse av særskilte grupper.
- EU skal betrakte det som sin oppgave å fremme samarbeid (ikke konkurranse) med en målsetning om kontinuerlig å forbedre miljø-, sosiale og arbeiderstandarder for å kunne oppfylle de konstitusjonelle prinsippene om sosial sikkerhet og et bærekraftig miljø. Regler må utvikles for å motvirke budsjettkonkurranse og sosial dumping.
- Det må fastslås at eiendomsrettigheter innebærer forpliktelser og at bruken av eiendomsrettigheter alltid også tjener offentlig velferd.
- Økonomisk demokrati og deltagelse må forbedres på alle nivåer.

7. GI ROM FOR EN ALTERNATIV ØKONOMISK ORDEN

Enhver ny traktat må respektere de nevnte grunnleggende verdiene og demokratiske prinsippene. Den må gi rom for implementering av alternativ politikk istedenfor å fastlegge en gitt økonomisk modell slik konstitusjonstraktaten og tidligere traktater har gjort ved gjentatt å stipulere en "åpen markedsøkonomisk modell med fri og uhindret konkurranse"¹ Slike utsagn passer verken inn i en konstitusjonell eller i en institusjonell traktat. Det er opp til den demokratiske beslutningsprosessen å velge økonomisk modell og reguleringstiltak. Attac krever:

- En traktat må ikke fastlegge en gitt økonomisk modell og må tillate alternative valg på alle nivåer.
- "Fri" konkurranse må ikke ligge til grunn for EU som et universelt prinsipp. Definisjonen av områder hvor "fri" konkurranse er tillatt og der hvor det ikke er tillatt (f.eks. forsyning av drikkevann, utdanning, helse og jordbruk) må bestemmes

¹ Art. III-177 (= Art. 4 TEC), III-178 (= Art. 98 TEC) and III-185 (= Art. 105 TEC).

gjennom demokratiske prosesser på nasjonalt og europeisk nivå. Ikke under noen omstendigheter bør slike prinsipper konstitusjonaliseres.

- Europeisk lovgivning, f.eks konkurranselovgivning, må ikke undergrave medlemslandenes rett til å definere, organisere og finansiere offentlige goder, f.eks. vannforsyning, helseomsorg, utdanning og offentlig transport. Det må tvert imot være en avgjørende målsetning for EU å forsyne og forbedre offentlige tjenester på alle nivåer.

8. DEFINERE MÅL ISTEDENFØR MIDLER

Et levende og reelt demokrati bestemmer hvilke midler som skal brukes for å oppnå målene som er nedfelt i grunnloven. Det er upassende å nedfelle konkret politikk i selve grunnloven. Eksempel:

- Formålet med transportpolitikk bør være “bærekraftig transport” og “lik tilgang til transport for alle”, og ikke opprettelsen av transeuropeiske nettverk², inkludert motorveier og høyhastighetsjernbanenett.
- Formålet med en landbrukspolitikk bør være “bærekraftig landbruk”, opprettholdelesen av småbruksdrift og “produksjon av sunn og tilstrekkelig mat”, ikke “økt produktivitet”, “rasjonalisering” og “den mest optimale bruken av produktive krefter, særlig arbeidskraft”³
- Den europeiske sentralbankens “overordnede mål” bør ikke være “prisstabilitet”⁴, men økonomisk rettferdighet, full sysselsetting og velferd for alle.
- Prinsippet om økologisk bærekraft må gå foran markedsfriheter og prislogikk. Det må legges til grunn i energi-, transport- og jordbrukspolitikken.

9. KAPPLØP MOT TOPPEN OM SOSIALE RETTIGHETER OG SKATT

I en region som EU hvor økonomier er blitt integrert gjennom tiår med liberalisering (av handel, finans og investering), deltar medlemslandene per idag i et kappløp mot bunnen på livsviktige områder som skatte- og sosialpolitikk. For å motvirke dette er det viktig at mottiltak blir gjort på EU-nivå, og at det legges opp til et kappløp mot toppen gjennom spesifikke bestemmelser nedfelt i en ny traktat. Attac foreslår:

- Tiltak for å bekjempe skatteunndragelse og skattekonkurranse må iverksettes. Ambisiøse minimumsstandarder bør inngås på EU-nivå, særlig med hensyn til skattelegging av selskaps- og kapitalinntekt.
- EUs mangelfulle sosialpolitikk må erstattes av et sett med ambisiøse gjennomsiktige sosiale minimumsstandarder og rettigheter som kan håndheves.

Slik regulering må ta hensyn til ulik økonomisk kapasitet, for eksempel ved bruk av “korridorer”, som innebærer at det settes høyere standarder for rike medlemsland og lavere standarder for fattigere medlemsland. Slike regler må implementeres på en slik måte at de ikke utelukker høyere standarder i det enkelte medlemsland.

Hvis flere medlemsland ønsker å implementere, for eksempel en omfattende sosialpolitikk eller vedta høyere arbeidsstandarder enn de kan få gjennomslag for i EU, kan de signere en samarbeidsavtale på de aktuelle områdene.

² Art. III-246 (= Art. 154 TEC).

³ Art. III-227 (= Art. 33 TEC).

⁴ Art. III-177 (= Art. 4 TEC) and III-185 (= Art. 105 TEC).

10. FORPLIKTELSE TIL FRED OG SOLIDARITET

I sikkerhetsspørsmål skal målsetningen være “fred” (i ordets bredeste forstand) og ikke våpenkappløp på internasjonalt nivå. Forslaget til konstitusjonstraktat erklærer at “medlemsstater skal drastisk forbedre deres militære kapasitet.”⁵ Opprettelsen av en “forsvarspakt” ville blant annet få oppgaven å “oppruste”. Envher ny traktat bør klart definere en sterk politisk ambisjon for Europa: EU skal være en sentral aktør for å definere en ny internasjonal og multilateral orden som forplikter til å bygge fred og fordømmer krig og militarisering som et middel til å løse internasjonale konflikter. Vi fordømmer særlig det nykonservative konseptet “preventive militæraksjoner”. Attac krever:

- Ubetinget respekt for internasjonal lov, særlig FN-pakten, menneskerettigserklæringen og ikke-spredningsavtalen, så vel som en forpliktelse til nedrusting. EU må ikke desto mindre påskynde demokratiske reformer av FN.
- Arbeidet for en verdensomfattende nedrustning begynner hjemme.
- EUs uavhengighet av NATO må hevdes.
- Større investeringer til oppbyggingen av institusjoner både på nasjonalt og europeisk nivå som arbeider for og forsker på fredelig konfliktløsning.
- Bindende prinsipp om kjønnsbalanse i det utenrikspolitiske arbeidet og for EUs utenrikspolitiske deltagere.

15 europeiske Attac organisasjoner har sammen utarbeidet disse prinsippene. Mange uenigheter er blitt overvunnet og andre er blitt behandlet på en måte som ikke forhindrer en videre utvikling. Selv om prinsippene uten tvil kan forbedres og andre legges til – vi etterspør en alternativ politikk til festning Europa, til kriminaliseringen av innvandrere, til urettferdige handelsregler, til gjeld og fattigdom og vi krever en intensivering av samarbeidet med fattige land på et likeverdig grunnlag – tror vi at de gir et godt utgangspunkt i forsøket på å skape et progressivt og populært svar på forsøket fra regjeringene i medlemsland på å gjennomplive konstitusjonstraktaten eller tvinge EU til å forfølge det samme sporet som tidligere. Vi mener at flertallets stemme i Frankrike og Nederland bør utelukke begge disse mulighetene.

Foruten å være en felles plattform og et verktøy som kan brukes til felles handling av organisasjonene som har sluttet seg til uttalelsen, er den også ment å brukes til å åpne en debatt med andre progressive krefter om Europa. Bare en stor og bred samling av krefter kan lykkes med å sette en annen dagsorden for Europa istedenfor den som holdes fram i forslaget til konstitusjonstraktat.

Attac arbeider for deltagende demokrati, for demokratiske institusjoner og for samarbeid på europeisk og globalt nivå. Det er innenfor et slikt rammeverk at våre målsetninger om økonomisk og sosial rettferdighet, likestilling og et bærekraftig miljø kan oppnås både i Europa og internasjonalt.

⁵ Art. I-41.

11. mars 2007 – Amsterdam, Athen, Berlin, Bern, Brussel, Budapest, Helsinki, Jersey, København, Madrid, Oslo, Paris, Roma, Stockholm, Wien, Warsawa.

Attac Belgia, Attac Danmark, Attac Finland, Attac Frankrike, Attac Hellas, Attac Italia, Attac Jersey, Attac Nederland, Attac Norge, Attac Polen, Attac Spania, Attac Sveits, Attac Sverige, Attac Tyskland, Attac Østerrike.